

कृषी विशेष

epaper.dainikgomantak.com

भेंडीचे जेवणातून सेवन केल्यास होणारे लाभ

- कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण कमी होते.
- दम्याचा (अस्थमा) त्रास कमी होतो.
- मधुमेहावर नियंत्रण राहते.
- वृक्काचे आजार कमी होतात.
- रोगप्रतिकारक क्षमता वाढते.

उत्पादन कसे घ्यावे ?

भेंडीचे गावठी 'वाण' उपलब्ध असेल, तर चांगलेच. गोव्यात सात शिरांचे भेंडे खूप प्रसिद्ध आहेत. ही भेंडी चांगले उत्पन्न देते. डॉन बाँस्को कृषी महाविद्यालयामध्ये रसायनमुक्त भेंडी उत्पादन एक छोटासा प्रयोग करण्यात आला. याला मी सेंद्रीय किंवा ऑर्गॅनिक असे म्हणत नाही. कारण, सेंद्रीय शेतीसाठी 'वाण' हे गावठी किंवा सेकरी नसावे तसेच सेंद्रीय शेतीसाठी आवश्यक असणाऱ्या सर्व बाबींची पूर्तता करण्यात आलेली नाही. राधिका नावाचे संकरीत वाण जे जास्तीत जास्त उत्पन्न देऊ शकते. याची लागवड जून महिन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यात सरीवर करण्यात आली. दोन झाडांमधील अंतर ३० सेंमी व दोन ओळीतील अंतर ६० सेंमी ठेवण्यात आले. जमिनीची मशागत करताना फक्त शेणखताचा वापर करण्यात आला. एकूण ८०० चौ.मी. क्षेत्रात लागवड केली आहे.

उत्पादन व विक्री

या लागवडक्षेत्रात देखभालीखालील कोवळ्या भेंडीची तोडणी केली जाते. एक दिवसाआड १५-२० सें.मी. आकाराची भेंडी तोडली जाते. ८०० चौ.मी. क्षेत्रातून सुमारे ५०-६० किलो भेंडी आठवड्यामागे मिळते. भेंडीची विक्री महाविद्यालयाच्या परिसरातच केली जाते. भेंडीला मागणी भरपूर आहे. अशाप्रकारे रसायनमुक्त किंवा केमिकल्समुक्त भेंडीचे उत्पादन घेण्याचा कृषी महाविद्यालयाचा प्रकल्प यशस्वी होत आहे. अशाप्रकारे उत्पादन घेऊन विद्यार्थ्यांमध्ये सेंद्रीय शेतीची बीजे रुजविली जात आहेत.

रसायनमुक्त भेंडी उत्पादन

भेंडी (Lady's figure Okra), शास्त्रीय नाव अंबेलमॉच्यस एसक्युलेटम्. गोव्यातील वातावरण हे भेंडीसाठी पोषक आहे. तरीही भेंडीचे उत्पादन काही प्रमाणात घेतले जाते. भेंडी ही एक प्रमुख भाजी असून ती शाकाहारी व मांसाहारी जेवणात वापरण्यात येते. भेंडीमध्ये कॅल्शियमचे प्रमाण जास्त असते. आज बाजारात भेंडीची विक्री ७०-८० रुपये प्रति किलो दराने होत आहे. बाजारपेठेतील ही भेंडी आयात केलेली असून त्यात कीड व रोग व्यवस्थापनासाठी वापरलेल्या अनेक कीडनाशकांचे अवशेष आढळू शकतात. म्हणूनच आज आपण या लेखात पाहणार आहोत रसायनमुक्त किंवा आरोग्यदायी भेंडीचे उत्पादन कसे घ्यावे, याबाबत माहिती जाणून घेणे आवश्यक आहे.

खतांची मात्रा

रसायनमुक्त भेंडी उत्पादनासाठी कोणत्याही प्रकारचे रासायनिक खत वापरण्यात आले नाही. मशागतीच्यावेळी शेणखत वापरण्यात आले. पीक फुलोण्यात येताना अन्नपूर्णा या सेंद्रीय खताचा एक डोस देण्यात आला. सुरवातीला अतिपावसामुळे पिकाची वाढ थोडी खुंटलेली दिसत होती. परंतु, कालांतराने पीक योग्य ती वाढ घेऊन दोन महिन्याने फुलोण्यात येते.

तण नियंत्रण

दोन झाडांमधील व ओळींमधील अंतर जास्त असल्याने तण व्यवस्थापन हा मुख्य प्रश्न होता. कोणतेही रसायन न वापरता हाताने व खुरपीने तण काढण्यात आले. दोन ते तीनवेळा तण काढण्यात आले.

पाणी व्यवस्थापन

सरीवर लागवड केल्याने पाणी साचून पिकाचे नुकसान होण्याचा संभव टाळला गेला. गोव्यामध्ये पावसाचे प्रमाण जास्त असल्याने भेंडीची लागवड डोंगर, उतारावर करावी. त्यामुळे पाणी साचण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

रोगनियंत्रण

भेंडी शक्यतो विषाणुजन्य रोगांस जास्त बळी पडते. परंतु, राधिका संकरीत वाण हे या रोगास प्रतिकारक असल्याने त्याचा प्रादुर्भाव दिसून आला नाही. हा विषाणु पसरवण्याचे काम पांढरी माशी करते. या माशीचा प्रादुर्भाव नसल्याने कोणतीही उपाययोजना करण्यात आली नाही. कोणत्याही प्रकारचे बुरशीनाशक किंवा जीवाणुनाशक वापरण्यात आले नाही.

किडीचा बंदोबस्त

बदलत्या वातावरणामुळे पिकांवर कीडींचा प्रादुर्भाव जास्त दिसून येतो. सुरवातीच्या काळात लिफ बीटल (काळे भुंगे) प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात होता. हे भुंगे पानांवर भोके पाडतात. यांच्या नियंत्रणासाठी नीम ऑइल आठवड्याच्या अंतराने देण्यात यावे. तसेच बुरशीजन्य कीटकनाशकांमध्ये बिन्हेरिया बॅसियाना व मेटरिझिम ऑनिसोप्ली यांचा वापर करण्यात आला. ५ ग्रॅम प्रति लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करण्यात आली. पीक फुलोण्यात आल्यावर बिलिस्टर बीटलचा प्रादुर्भाव दिसून येत होता. हा भुंगा फुलाच्या पाकळ्या खातो तसेच परागकणही खातो. यामुळे फळधारणेवर परिणाम होतो. या कीडीच्या नियंत्रणासाठी हाताने भुंगे (भुंगेरे) गोळा करून नष्ट केले. कीड नाशकांचा वापर पीक फुलोण्यात असताना केल्यास त्याचे अवशेष भाजीमध्ये सापडू शकतात. कीटकनाशकांचे विघटन होण्यास कमीत कमी एक महिन्याचा कालावधी लागतो.

प्रा. राजन शेळके, सहाय्यक प्राध्यापक
(कृषि कीटकशास्त्र) डॉन बाँस्को कृषी महाविद्यालय, सुलकर्णा केपे.

